

การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนิสิตครู The Civic Development for Teaching Students

จันทร์ชลี มาพุทธ*
chanchalee@buu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู และ 2) เปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ตอนที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น ตอนที่ 2 กลุ่มทดลองจำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 30 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเปรียบเทียบ t -test และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของนิสิตครู เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเรียง ลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบสูง ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ และให้ผู้เรียนรู้จักใช้ความรู้เพื่อแก้ปัญหาของสังคมได้
2. เปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าเฉลี่ยความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียง ลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย และด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน

คำสำคัญ: พลเมือง, นิสิตครู

Abstract

The purposes of this research were to analyse the civic teaching students' level and compare between experiment group and control group. Step 1: The sample were 400 students select by stratified random sampling technique. Step 2: The experiment and control group composed of 30 students by purposive random sampling. The instrument used questionnaires. The data was analyse by percent, mean, standard deviation, t -test, and content analysis.

Major finding were as follow:

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

1. The overall students displayed a high level of the teaching students 'civic. When considering each respect for responsibility, applied knowledge in diary life and applied knowledge in problem solving.

2. The comparison of the experimental and control group found that statistically significant no difference. The total students' civic at high level. When considering each respect for honesty, discipline and commitment to work.

Keyword: Civic Development, Teaching Students

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่ปรากฏชัดเจน คือระบบข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางรวดเร็ว และมากมายทุกด้านจนเรียกได้ว่าคนในสังคมจมอยู่ในข้อมูลข่าวสาร ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและการทำงาน โดยเฉพาะความรู้และวิทยาการเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจนทำให้การสอน โดยให้เนื้อหาอย่างเดียวยังไม่มีทางทำได้สมบูรณ์ ครูที่ไม่ติดตามข้อมูลข่าวสารจะล้าสมัย

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจากระบบสังคมนิยมไปสู่ระบบเสรีนิยม ทำให้เกิดการแข่งขัน การต่อสู้และการเอาชนะกันทางเศรษฐกิจอย่างเข้มข้น ระบบการโฆษณาชวนเชื่อจะตามมา ทางเลือกและรับสื่อโฆษณาก็เป็นเรื่องสำคัญอย่างมากสำหรับคนรุ่นใหม่ในสังคมไทยระบบวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางไม่เพียงแต่ในระบบสังคมแต่รวมถึงครอบครัวและในวงการโรงเรียนที่ผู้บริหารและครูจะต้องปลูกฝังและสร้างเสริมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง รวมทั้งกระแสการกระจายอำนาจส่งเสริมการมีส่วนร่วม กระแสของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมโลกและสังคมไทยในปัจจุบันและอนาคตนับวันจะมากขึ้นวิถีชีวิตของคนจะเปลี่ยนไป และสืบเนื่องจากสังคมอุตสาหกรรมทำให้สังคมไทยเองต้องปรับระบบเพื่อการพัฒนาวิถีชีวิต สังคมและการศึกษาตามไปด้วยอย่างมาก กระแสนานาชาติ ความเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันต้องสื่อสารและติดต่อกันอย่างกว้างขวาง การเรียนรู้ ทำความเข้าใจในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตรวมทั้งภาษาของชนชาติอื่น ๆ จึง

เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก สำหรับคนในสังคมสมัยใหม่ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2557, หน้า 60-61)

คุณภาพของบัณฑิต หน่วยงานหลักที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตได้แก่กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ทำหน้าที่พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้คนไทยมีคุณภาพศักยภาพ โดยการเตรียม

ความพร้อมของผู้เรียน การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 3-5) แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) กำหนดกระบวนการผลิตบัณฑิตในระดับการศึกษามหาวิทยาลัยให้มีคุณภาพมีศักยภาพตรงตามความต้องการของสังคม มีความคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับคนอื่น มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ มีสุขภาวะทั้งร่างกายและจิตใจ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555, หน้า 51) ดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และความเป็นพลเมืองดี โดยสร้างกระบวนการเรียนรู้ปลูกจิตสำนึกให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และความภาคภูมิใจใน

ความเป็นไทย มีจิตสาธารณะตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ,

ม.ป.ป., หน้า 16) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดว่า การศึกษาต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญระบบการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรม ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ และวัฒนธรรมการเรียนรู้ เรียกว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข ความดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักและเข้าใจผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 12) คนดี หมายถึง คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตดีงาม มีคุณธรรมจริยธรรม มีลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก ได้แก่ ความมีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยันประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละรักสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างสันติสุข (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2558, หน้า 17) คุณสมบัติพื้นฐานของลูกจ้างที่นายจ้างต้องการในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ ความตรงต่อเวลา ความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัยในตนเอง การให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการปฏิบัติงาน การพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 4)

สถาบันการศึกษาต่างกำลังเผชิญความท้าทายต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ สามารถสร้างคนให้มีทั้งคุณธรรมและสติปัญญาอันชาญฉลาดควบคู่กัน แต่ปัญหาจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในปัจจุบันนี้แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาที่ผ่านมาไม่สามารถผลิตผู้เรียนให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ (ศุภนัย จิตตปัญญาศึกษา, 2552, หน้า 71) การศึกษาในปัจจุบันยังขาดมิติทางด้านคุณธรรมอยู่มาก หากสังคมเน้นแต่

คนเก่ง เราก็จะได้แต่คนเก่ง แต่ถ้าหากคนเก่งเหล่านั้นขาดคุณธรรมจริยธรรม เขาก็จะกลายเป็นคนเห็นแก่ตัว คิดถึงตัวเองมากกว่าส่วนรวม เพราะโดยปกติแล้วคนเก่งมักจะไม่มีใครอยากให้คนอื่นเก่งกว่า จึงถือว่าหากเราสอนโดยเน้นให้เด็กเป็นคนเก่งโดยไม่คำนึงถึงเรื่องคุณธรรมก็จะสร้าง ปัญหาให้กับสังคม (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา, 2550, หน้า 1)

การจัดหลักสูตรการศึกษาและกระบวนการเรียนการสอนในปัจจุบันมีลักษณะแยกส่วนจากสังคมและชุมชนยังมุ่งเน้นด้านการพัฒนาวิชาความรู้ด้วยการให้ความสำคัญกับประกาศนียบัตรหรือใบรับรองผลการศึกษามากกว่าการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม เด็กและเยาวชน บางส่วนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ขาดความเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส ขาดความกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณ ในขณะที่เดียวกันยังขาดความรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง ไม่สามารถปรับตัวและแก้ปัญหาชีวิตประจำวันได้ (พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์, 2555, หน้า 7-8) กำลังคนทีผลิตได้ขาดคุณลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความขยันมีวินัย ตรงต่อเวลา ขาดภาวะผู้นำ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554, หน้า 8) ในสภาพปัจจุบันพบปัญหาผู้เรียนไทยที่ต้องเร่งพัฒนาเพื่อการขับเคลื่อนการศึกษาให้ไทยไปถึงไทยแลนด์ 4.0 ได้แก่ เด็กไทยไร้วินัยในการเรียนรู้ เด็กไทยไม่รักการอ่าน ยังไม่รู้จักใช้ ICT ให้เหมาะสมเหมาะสมทางเพื่อให้รู้จักจริง รู้ซึ่งเป็นแนวทางสร้างนวัตกรรม เด็กไทยยังขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ คิดสร้างสรรค์ การประเมินค่า การใช้เหตุผล การคิดขบยั้งซึ่งใจ ความสามารถในการเขียนและการพูดสื่อสาร (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2560, หน้า 8) คนดี หมายถึง คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตเจที่ดีงาม มีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออกได้แก่ มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร

ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิด เห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2558, หน้า 17)

แนวคิดทฤษฎีหลักการ แนวทางตลอดจนวิธีต่าง ๆ ในการที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม เจตคติ และความรู้สึกที่ดีงามให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล ซึ่งครูสามารถนำไปใช้ประโยชน์การสอน หรือพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย (ทิตินา แคมมณี, 2553, หน้า 210) การศึกษานอกจากสอนแล้วยังรวม การอบรมให้รู้ระเบียบของสังคม (Socialization) บ้าน เป็นสถานที่ที่มีอิทธิพลมากที่สุด สำคัญในระบอบ ประชาธิปไตย ทำหน้าที่ปลูกฝังคุณค่าและจุดมุ่งหมาย ของระบอบประชาธิปไตยให้กับเด็กจนกระทั่งกลายเป็น ส่วนหนึ่งของความคิดของเด็ก ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม (ประทุม อังกูรโรหิต, 2556, หน้า 120) การกระทำความดี เป็นเรื่องของส่วนลึกในจิตใจบัณฑิตผู้นำคนในสังคม คือ ผู้ที่กระทำความดีได้อย่างยั่งยืน มิใช่เพียงภาพลักษณ์ ต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน และประโยชน์ส่วนรวม คำนึงถึงประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคตโดยไม่สุดขีด ไปทางใดทางหนึ่ง (ศิริณ พงศ์มพัฒน์, 2559, หน้า 56)

รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ของสถาบันการศึกษา กระบวนการปลูกฝังคุณธรรม ของสถาบันการศึกษาให้มีความสำคัญในการจัดกลไก กระบวนการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อม การวิเคราะห์ แยกแยะดี-ชั่ว ให้มีสติรู้เท่าทันความคิดและคิดอย่างมี หลักการและเหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์ สอนให้รู้และ ปฏิบัติเป็นความรู้เป็นการพัฒนากาย พัฒนาจิตเป็น พฤติกรรมที่แสดงออก เป็นการฝึกพฤติกรรมจากต้นแบบ ที่ดี และสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริม ให้เป็นพฤติกรรมที่ พึงประสงค์ ปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมที่เหมาะสมกับ สังคมไทย กระบวนการจัดการเรียนรู้ การให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ ใช้กระบวนการเสริมแรง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ เน้นการปลูกฝังคุณธรรม

จริยธรรมจากสถาบันครอบครัว โรงเรียน วัด และชุมชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, หน้า 33-34) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คุณธรรม จริยธรรม เป็นลักษณะ การท่องจำ บอกรวด ขาดความน่าสนใจ ไม่เน้นการปฏิบัติ ผู้เรียนไม่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมเลือก กิจกรรมที่ตนสนใจ ขาดการบูรณาการการสอน คุณธรรม จริยธรรมในวิชาอื่น ๆ ครูผู้สอนไม่มีความรู้ความเข้าใจ เนื้อหา การสอนมากเพียงพอ และเป็นแบบอย่างที่ดี (ศุภย์คุณธรรม, 2548, หน้า 28)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ตระหนัก และเห็นความสำคัญที่จะต้อง พัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู เพราะครูจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีพลเมืองดีของสังคมจึงต้อง ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ และมุ่งปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้วยความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับหลักธรรม วัฒนธรรม ประเพณี รวมทั้ง บทบาททางสังคมที่ตนดำรงอยู่ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อตนเองและสังคม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนิสิตครูเกี่ยวกับ ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู
2. เพื่อเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดีระหว่าง กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็น พลเมืองดีของนิสิตครู
2. ได้กิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองดี

สมมติฐานการวิจัย

ความเป็นพลเมืองดีระหว่างกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุมแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู

ประชากร ได้แก่ นิสิตครู จำนวน 7,609 คน ประกอบด้วย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา และคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี ในปีการศึกษา 2559

กลุ่มตัวอย่าง นิสิตครู จำนวน 400 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามเกณฑ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วนของ Best and Kahn (2014, pp. 580-581)

ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษามีดังนี้

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ นิสิตครูที่กำลังศึกษาคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

ตัวแปรตาม ความเป็นพลเมืองดี จำนวน 8 ด้าน ประกอบด้วย รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ ความพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และจิตสาธารณะ

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดีระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

1. ขอบเขตกลุ่มตัวอย่าง

ทดลองใช้กิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนิสิตครูปีการศึกษา 2559 โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

กลุ่มทดลอง ได้แก่ นิสิตครูคณะศึกษาศาสตร์ ปีการศึกษา 2559 มหาวิทยาลัยบูรพาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาความเป็นครู จำนวน 30 คน

กลุ่มควบคุม ได้แก่ นิสิตครูคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 30 คน

2. ขอบเขตเนื้อหาในการวิจัย

จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีจำนวน 7 กิจกรรม โดยใช้กระบวนการฝึกสมาธิ (Meditate) สนทนา (Dialogue) สะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection) และการจดบันทึก (Note-taking)

3. ขอบเขตตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีจำนวน 7 กิจกรรม

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเป็นพลเมืองดีจำนวน 8 ด้าน ประกอบด้วย รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ ความพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และจิตสาธารณะ

4. ขอบเขตระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ใช้เวลารวม 30 ชั่วโมง

วิธีการดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 การศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นิสิตครูระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จำนวน 7,609 คน ดังนี้

1. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

2. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

3. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี

กลุ่มตัวอย่าง นิสิตครูระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษา จำนวน 400 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น

(Stratified random sampling) ตามเกณฑ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง Best and Kahn (2014, pp. 580-581) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัด	มหาวิทยาลัย	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ชลบุรี	บูรพา	2,840	150
ฉะเชิงเทรา	ราชภัฏราชนครินทร์	2,428	130
จันทบุรี	ราชภัฏรำไพพรรณี	2,341	120
รวม		7,609	400

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี
การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดี
3. สร้างแบบสอบถาม จำนวน 53 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยเรียงลำดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดของ Best and Kahn (2014, p. 318) จำนวน 53 ข้อ โดยใช้หลักการแนวคิดเกณฑ์มาตรฐานความเป็นพลเมืองตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จำแนกรายละเอียด ดังนี้ ข้อ 1-10 ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ข้อ 11-16 ความซื่อสัตย์ ข้อ 17-20 ความมีวินัย ข้อ 21-25 ใฝ่เรียนรู้ ข้อ 26-33 ความพอเพียง ข้อ 34-39 ความมุ่งมั่นในการทำงาน ข้อ 40-46 รักความเป็นไทย และข้อ 47-53 จิตสาธารณะ
4. นำแบบสอบถามและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สังเคราะห์เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการหาค่า IOC เพื่อหาความสอดคล้องกำหนด

เกณฑ์ในการพิจารณาโดยนำเสนอผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนนำมาแปลงเป็นคะแนนได้ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, หน้า 117)

สอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น	+1
ไม่แน่ใจ	กำหนดคะแนนเป็น	0
ไม่สอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น	-1

จากนั้นนำมาแทนค่า ในสูตรดัชนีหาความสอดคล้องเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ซึ่งคำนวณได้จากสูตร IOC (Index of item-objective congruence) ถ้าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ .60 ถือว่า อยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้

2. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสมแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนิสิตครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเลือกแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .20 ขึ้นไป หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของ Cronbach (1990, pp. 202-204; Best & Kahn, 2014, p. 361) ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ .963

ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach (1990, pp. 202-204)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
 k แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
 $\sum S_i^2$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
 S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม

2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงสถาบันการศึกษาทั้งสามแห่ง เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยตรวจสอบ และเลือกข้อมูลที่มีความสมบูรณ์
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ ดังนี้
 - 1.1 ข้อมูลพื้นฐานจำแนกตามจังหวัด มหาวิทยาลัย และนิสิตครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละ
 - 1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating

scale) โดยเรียงลำดับจากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุดของ Likert (Best & Kahn, 2014, pp. 338-339) นำมากำหนดคะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง ความคิดเห็นมากที่สุด
 - 4 หมายถึง ความคิดเห็นมาก
 - 3 หมายถึง ความคิดเห็นปานกลาง
 - 2 หมายถึง ความคิดเห็นน้อย
 - 1 หมายถึง ความคิดเห็นน้อยที่สุด
- 1.3 นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์และแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2552, หน้า 103)
- การแปลความหมายคะแนน
- 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด
 - 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นระดับมาก
 - 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นระดับปานกลาง
 - 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นระดับน้อย
 - 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดีระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนิสิตครู จำนวน 7 กิจกรรม โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดแผนการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนิสิตครู จำนวน 30 ชั่วโมง
2. นำแผนการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบ

ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) เพื่อหาค่า IOC ความสอดคล้อง

3. นำมาปรับตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
4. ทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรม โดยใช้กระบวนการฝึกสมาธิ สุนทรียสนทนา การสะท้อน การเรียนรู้ และการจดบันทึก

ออกแบบแผนการทดลอง

การทดลองครั้งนี้เป็นการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี โดยใช้กิจกรรมผ่านกระบวนการฝึกสมาธิ สุนทรียสนทนา สะท้อนการเรียนรู้ และจดบันทึก ผู้วิจัยออกแบบแผนการทดลอง two groups design Posttest-only (Best & Kahn, 2014, p. 181)

5. วิธีดำเนินการทดลอง กลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ นิสิตครูที่กำลังศึกษา ซึ่งลงทะเบียนรายวิชาความเป็นครู ดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองดี สำหรับ นิสิตครู จำนวน 12 สัปดาห์ (30 ชั่วโมง)

6. กลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ นิสิตครูที่กำลังศึกษาปี การศึกษา 2559

7. ประเมินผล โดยใช้แบบสอบถามและการจดบันทึก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนิสิตครู
2. แบบสอบถาม จำนวน 53 ข้อ
3. การจดบันทึกระหว่างและหลังเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตครูกลุ่มทดลอง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลถึง คณบดีคณะศึกษาศาสตร์/ ครุศาสตร์

2. นำหนังสือไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยเลือกนิสิตกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวนกลุ่มละ 30 คน
4. ผู้วิจัยทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรมกับกลุ่มทดลองด้วยตนเอง
5. หลังการทดลอง ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความเป็นพลเมืองดีจำนวน 53 ข้อ สอบถามนิสิตทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
6. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) กำหนดค่าของคะแนนแต่ละข้อ โดยแบ่งออกเป็นระดับตามแบบของ Likert จากนั้นนำข้อมูลมาแปลความหมายของคะแนน ตามเกณฑ์ของ Likert (Best & Kahn, 2014, pp. 338-339) นำมากำหนดคะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด
- 4 หมายถึง ปฏิบัติมาก
- 3 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง
- 2 หมายถึง ปฏิบัติน้อย
- 1 หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุด

2. นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์และแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2552, หน้า 103)

- การแปลความหมายคะแนน
- 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด
 - 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับมาก
 - 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับปานกลาง
 - 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับ
น้อยที่สุด

3. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความเป็น
พลเมืองดีระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

4. นำข้อมูลจากการจัดบันทึกของนิสิตครู
กลุ่มทดลอง มาวิเคราะห์ผลการพัฒนาความเป็นพลเมือง
ดี หลังการทดลอง โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content
analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบ การทดสอบ
ค่าที (*t*-test)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นความเป็นพลเมืองดี
ของนิสิตครู พบว่าความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู โดยรวม
อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับจาก
มากไปหาน้อย ได้แก่ ให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบสูง
ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้
และให้ผู้เรียนรู้จักใช้ความรู้ เพื่อแก้ปัญหาของสังคมได้

2. ผลการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดี
ของนิสิตครูระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า
ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ระหว่างกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลอง โดยรวมอยู่ใน
ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับตามคะแนน
เฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านความซื่อสัตย์
ด้านความมีวินัย และด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่องการพัฒนาความเป็น
พลเมืองดี สำหรับนิสิตครู ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลตาม
ลำดับ ดังนี้

1. ความคิดเห็นความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู
โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียง
ลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบสูง
ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้
และให้ผู้เรียนรู้จักใช้ความรู้ เพื่อแก้ปัญหาของสังคมได้
ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรินทร์ รุจิรานุกูล (2560)
วิจัยเรื่องการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา
เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่า
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ
พิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่
ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านความรับผิดชอบ
ในวิชาชีพด้านการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้าน
การดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม และทรงศิริ วิชิรานนท์
(2556) ศึกษาเรื่องคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผลการวิจัย
พบว่า นักศึกษามีคุณลักษณะพลเมืองดี โดยรวมอยู่ใน
ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้าน ด้านคุณลักษณะ
พื้นฐานนักศึกษามีคุณลักษณะพลเมืองดี ความซื่อสัตย์
สูงสุดและความมีเกียรติมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านความรู้
และทักษะ นักศึกษาสามารถปรับตัวได้ในสถานการณ์
ต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีนัยสำคัญว่าหาความรู้เพิ่มเติม
อยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ผลการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดี
ของนิสิตครูระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า
ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครู ระหว่างกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะคุณสมบัติ
ของผู้ที่เข้าศึกษาจะต้องมีการวัดแววความเป็นครูก่อน

เข้าศึกษา ความเป็นพลเมืองดีของนิสิตครูกลุ่มทดลอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย และด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอมอชมา วัฒนบุรานนท์ (2559) การวิจัยพัฒนาโมเดลเลิฟ เพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์: ชุดโครงการวิจัยสำหรับนิสิตระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า โมเดลเลิฟ (LOVE) เพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย ชั้นเรียนรู้ (Learning: L) ชั้นเปิดใจ (Openness: O) ชั้นเห็นคุณค่า (Value: V) และชั้นเห็นคุณงามความดี (Excellence: E) ซึ่งได้รับการประเมินมาตรฐานอยู่ในระดับมากที่สุดและผู้เรียนได้รับการสร้างเสริมให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เพิ่มขึ้น ทั้งในด้านความดี ความจริง และความรู้ปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติ) สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นไม่แตกต่างกัน Seyedali et al. (2017) ศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีเครือข่ายเป็นฐาน (Network-based) เพื่อพัฒนาหลักสูตรความเป็นพลเมืองดีสำหรับสถาบัน อุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาใช้เครือข่ายเป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี การใช้เทคโนโลยีเครือข่ายเป็นฐานนำมาสร้างหลักสูตรการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีในระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงของสิ่งอำนวยความสะดวก การถ่ายทอดความรู้ เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี บรรทัดฐานความเป็นพลเมืองดี และการส่งเสริมการเรียนรู้ ความเป็นพลเมืองดี ที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคมความเป็นพลเมืองดี โดยใช้เครือข่ายแนวราบเป็นฐานในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ออกแบบโปรแกรมให้อื้ออำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษา

และWoolard, Chad (2015) ศึกษาเรื่องการส่งเสริมความร่วมมือ: การเคลื่อนไหวความเป็นพลเมืองดี ในระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า โปรแกรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษามีกิจกรรมมากมายที่เน้นความร่วมมือระหว่างนักศึกษาในสถาบันและนอกสถาบัน สถาบัน อุดมศึกษาหลายสถาบันมีการเคลื่อนไหวความร่วมมือจัดกิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองดีร่วมกัน โดยกำหนดความหมาย ความเป็นพลเมืองดีร่วมกัน ดังนี้ มีความร่วมมือกัน มีการเรียนรู้ การเสียสละ ร่วมมือแสดงความคิดเห็นในระบอบประชาธิปไตย มีความร่วมมือกับชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. มีการพัฒนาจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา
2. มีการแลกเปลี่ยนการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีระหว่างกันและกันระหว่างครอบครัว สถาบัน การศึกษา สถาบันศาสนา ภาคเอกชน และชุมชน
3. สร้างความร่วมมือในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนิสิตครูระหว่างภาครัฐ เอกชน สถาบัน การผลิตครูและชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาและเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดีของนิสิตระดับอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน
 2. พัฒนาโปรแกรมพัฒนาความเป็นพลเมืองดี สำหรับบุคคลตั้งแต่ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา
- ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะศึกษาศาสตร์ สนับสนุนทุนอุดหนุนวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ตอบแบบสอบถาม และนิสิตที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี.

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมพล ทองธรรมชาติ, ดำรง ฐานดี และดำรง ธรรมารักษ์. (2554). *หนังสือรายวิชาพื้นฐานหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม การดำเนินชีวิตในสังคม มัธยมศึกษาปีที่ 4-6* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ. (2551). *แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนไทย กรณีศึกษากลุ่มและเครือข่ายเยาวชนที่ทำงานด้านจิตสำนึกสาธารณะ*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2558ก). *80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี: ฟ้าปาลานซ์ดีไซด์แอนปริ้นติ้ง.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2558ข). *ศิลปะการสอนเพื่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วีพริ้นท์.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). *สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: วีพริ้นท์.
- ทรงศิริ วิจิรานนท์. (2556). *คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ทิตินา แคมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2552). *การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์. (2550). *สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีให้แก่แก่นักเรียนมัธยมศึกษาของครูสังคมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปภัสนสร ไพบูลย์รัฐดิพรชัย. (2553). *ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโรงเรียนพาณิชย์การแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปิ่นพร ศรีปลั่ง. (2559). *การพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตรมหาวิทยาลัราชภัฏมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2553). *การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน: พื้นฐานการศึกษาด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรินทร์ รุจิรานุกุล. (2560). *ศึกษาการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ*. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2560). *ทักษะ 7C ของครู 4.0*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2557ก). *เพื่อความเป็นผู้นำของการครุศึกษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2557ข). *หลักและพื้นฐานการอุดมศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2557ค). *หลักและเทคนิคการสอนระดับอุดมศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2559). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์
- ศุภชัยคุณธรรม. (2548). *รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริการและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- ศุภชัยจิตตปัญญาศึกษา. (2552). *จิตตปัญญาศึกษา: ทางเลือกหรือทางรอดของสังคม?*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2555). *แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 11 2555-2559*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *นานาทัศนะในการวิจัยประเมินผลคุณภาพคนไทย: ดี เก่ง และมีความสุข*. กรุงเทพฯ: สกศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *การศึกษาความต้องการกำลังคนเพื่อการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ*. กรุงเทพฯ: สกศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). *ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561*. กรุงเทพฯ: วิ.ซี.ที.คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *ระบบและรูปแบบการผลิตครูและระบบวิจัยของสถาบันผลิตครูที่เหมาะสมกับสังคมไทยและความเป็นสากล*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สิริัญญา พฤตมาญาณ. (2557). *คุณลักษณะของบัณฑิตมหาวิทยาลัยบูรพาตามกรอบแผนอุดมศึกษา ระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565)*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุจิตรา วันทอง. (2556). *การวิจัยและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัย, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธิพร บุญส่ง. (2550). *การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2550). *คุณธรรมนำความรู้*. กรุงเทพฯ: พีริมายด์.
- เอมอัชฌา วัฒนบูรานนท์. (2559). *การวิจัยพัฒนาโมเดลเลิฟเพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์: ชุดโครงการวิจัยสำหรับนิสิตระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์.

Best & Kahn, J. V. (2014). *Research in Education* (10th ed.). Harlow: Pearson.

Chad, W. (2015). Engaging engagement: Framing the civic education movement in higher education. *Dissertation Abstracts International*. United State:Illinois State University.

Cronbach, L. J. (1990). *Essential of Psychology testing* (5th ed.). New York: Harper.

Seyedali, A. et al. (2017). Using network-based theory to develop a curriculum for citizenship education in higher institutions. *Social Indicators Research; Dordrecht*, 130(3), 1207-1228.

Whitley, C. (2015). Developing social responsibility and political engagement: Assessing the aggregate impacts of university civic engagement on associated attitudes and behaviors. *Education, Citizenship & Social Justice*, 10(3), 217-233.